

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08,167/10 и 51/11) и член 22 став 1 од Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18), министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по наставниот предмет *географија* за I (прва) година образование од средното стручно образование со четиригодишно траење.

MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS

BYROJA PËR ZHVILLIMIN E ARSIMIT

Programi mësimor

GJEOGRAFIA

dizajn modular

për vitin I

profili arsimor/kualifikimi

Teknik i hotelerisë-turizmit, Teknik i hotelerisë, Teknik i hotelerisë për zhvillim rural dhe Teknik i ngjarjeve dhe animacioneve

drejtimi/sektori

Hoteleri-turizëm/Hoteleri dhe turizëm

Shkup, viti 2019

Titulli i programit mësimor	Gjeografia
Lloji i programit mësimor	I obligueshëm
Vlera kreditore e programit mësimor	3 kredi ECVET ¹
Drejtimi	Hoteleri-turizëm
Sektori	Hoteleri dhe turizëm
Profili arsimor	Teknik i hotelerisë-turizmit, Teknik i hotelerisë, Teknik i hotelerisë për zhvillim rural dhe Teknik i ngjarjeve dhe animacioneve
Titulli dhe niveli i kualifikimit	Teknik i hotelerisë-turizmit, Teknik i hotelerisë, Teknik i hotelerisë për zhvillim rural dhe Teknik i ngjarjeve dhe animacioneve Niveli IV (i katërt)
Viti mësimor	Viti I (i parë)
Numri i orëve në javë/vit për realizimin e programit mësimor	2/72
Qëllimet e programit mësimor	Nxënësi/nxënësja: <ul style="list-style-type: none"> - të identifikojë sistemin gjeografik të informacionit dhe shpjegojë strukturën dhe funksionalitetin e të njëjtit; - të definojë nocionet: harta digjitale gjeografike dhe atlas digjital gjeografik, t'i krahasojë dhe analizojë hartat; - të përpilojë dhe propozojë plan për përpilimin e hartave tematike dhe aktivitete hulumtuese;

¹ Ligji për Kornizën nacionale të kualifikimeve.

	<ul style="list-style-type: none"> - të përvetësojë njohuri dhe popujt dhe shtetet në botë (karakteristikat, ngjashmëritë dhe dallimet); - t'i kuptojë parimet themelore të mjedisit jetësor dhe mbrojtjes së të njëjtit nga ndotja dhe degradimi; - të ketë pasqyrë dhe njohuri për objektet, paraqitet dhe proceset nëpërmjet shembujve konkretë për kontinentin e Evropës; - t'i analizojë dhe lidhë faktorët natyrorë dhe shoqërorë si elemente për zhvillimin e hapësirës së Evropës; - të përvetësojë njohuri për karakteristikat natyrore gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut; - t'i shtojë njohuritë për karakteristikat socio-ekonomike gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut
Njësitë modulare të programit mësimor	<ol style="list-style-type: none"> 1. SISTEMI GJEOGRAFIK I INFORMACIONIT (GIS) 2. KARAKTERISTIKAT RAJONALE DHE FIZIKE TË TOKËS 3. KARAKTERISTIKAT GJEOGRAFIKE TË EVROPËS 4. KARAKTERISTIKAT GJEOGRAFIKE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT
Kushtet materiale-teknike dhe hapësinore	<p>Për arritjen e rezultateve në të mësuarit dhe realizimin e suksesshëm të aktiviteteve të planifikuara të nxënësve, duhet të sigurohen këto kushte materiale-teknike dhe hapësinore: kabinete të pajisura me teknologji informatike-komunikuese (TIK), kompjuter, softuer adekuat për mësim praktik Google Earth, televizor, projektor LCD, ekrane projektuese, grafoskop, glob, atlas, harta gjeografie, hartë elektronike memece, literaturë profesionale dhe ngjashëm.</p>
Normativi i kuadrit mësimor	<p>Mësimdhënien në lëndën Gjeografia do ta realizojnë kuadro me studime të kryera për Gjeografi-drejtimi arsimor, VII/1 ose VIA sipas KNK dhe 240 ECTS.</p>

Njësia modulare 1: SISTEMI GJEOGRAFIK I INFORMACIONIT (14 orë)				
Nr. rendor	Rezultatet nga të mësuarit	Përmbajtjet dhe nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Kriteret e vlerësimit *
1	<p>Nxënësi/nxënësja do të jetë i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikojë sistemin si element për marrjen e informacioneve; - dallojë informacionet e ndryshme; - shpjegojë për strukturën dhe funksionalitetin; 	<p>Hyrje në GIS</p> <p>Nocionet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definicioni për sistemin gjeografik të informacionit - Struktura e GIS - Funksionaliteti i GIS 	<ul style="list-style-type: none"> - Hyrje me ide të shumta për nocionet themelore në GIS. - Hululumtim në grupe për sistemin gjeografik të informacionit dhe funksionimi i tij në shëndetësi, arsim dhe në sferat tjera; - Shembuj dhe prezantime TIK. 	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1.1 njohë sistemin gjeografik të informacionit. 1.2 definojë Sistemin gjeografik të informacionit. 1.3 përshkruajë strukturën themelore të GIS. 1.4 shpjegojë funksionalitetin e GIS në natyrë dhe në shoqëri.
2	<ul style="list-style-type: none"> - përshkruajë bazën e të dhënave; - kuptojë nënsistemet e të dhënave; - lidhë bazën e të dhënave me nënsistemet e të dhënave; 	<p>Elementet e GIS</p> <p>Nocionet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Baza e të dhënave - Nënsistemi për futjen e të dhënave; - Nënsistemi për grumbullimin dhe thirrjen e informacioneve; - Nënsistemi për analizën e të dhënave; dhe -Nënsistemi dalës (harta, tabela). 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivitet në çifte për hululumtimin e bazave të ndryshme të të dhënave të Google Earth; - Diskutim për ndërlidhjen e bazës së të dhënave dhe nënsistemet e saj. 	<ul style="list-style-type: none"> 2.1 numërojnë elementet e GIS; 2.2 identifikojë bazën e të dhënave; 2.3 shpjegojnë nënsistemet e të dhënave; 2.4 krahasojë nënsistemet e të dhënave; 2.5 analizojë bazën e të dhënave dhe nënsistemet e tyre.

3	<ul style="list-style-type: none"> - njohë elementet më të rëndësishme të hartës gjeografike; - shpjegojë rjetin hartografik të hartës gjeografike; - jetë në gjendje t'i numërojë dhe interpretojë elementet matematikore të hartave. 	<p>Leximi i hartës gjeografike</p> <p>Nocionet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harta gjeografike - Elementet matematikore të hartave (meridianët, paralelet, përmasa e hartës, legjenda). 	<ul style="list-style-type: none"> - Diskutim me ide të shumta për zhvillimin e hartave gjeografike nga paraqitja e tyre e deri më sot i Google dhe Wikipedia. - Prezantimi i hartave me elemente matematikore. 	<ul style="list-style-type: none"> 3.1 njohë hartën gjeografike; 3.2 përshkruajë elementet gjeografike të hartës; 3.3 bëjë dallim midis meridianëve dhe paraleleve të hartës gjeografike; 3.4 jetë në gjendje ta lexojë dhe kuptojë përmasën e hartave; 3.5 analizojë kornizën e hartës.
4	<ul style="list-style-type: none"> - definojë nocionin hartë digjitale gjeografike; - krahasojë hartat gjeografike analoge me hartat elektronike gjeografike; - analizojë elementet gjeografike të prezantuara në llojet e ndryshme të hartave. 	<p>Leximi i hartës digjitale gjeografike</p> <p>Nocionet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harta digjitale gjeografike - Elementet gjeografike të hartave digjitale (ku shfaqen karakteristikat fizike-gjeografike dhe socio-ekonomike të hartave). 	<ul style="list-style-type: none"> - E përdorin hartën si mjet për hulumtim - Ushtrijnë leximin e hartave digjitale (elektronike) - Shfrytëzimi i aplikacionit GPS. 	<ul style="list-style-type: none"> 4.1 njohë në hartë ku është relievi më i lartë e ku më i ulët; 4.2 zbulojë sa është distanca midis dy qyteteve; 4.3 bëjë dallim ndërmjet hartës analoge (prej letre) dhe hartës digjitale (vektoriale). 4.4 ilustron shembuj për dy lumenj se cili është më i gjerë, prej nga buron, ku derdhet, ku është klima më e ftohtë ku është më e nxehtë dhe ngjashëm.
5	<ul style="list-style-type: none"> - definojë nocionin atlas digjital gjeografik; - identifikojë atlaset gjeografike, analoge dhe elektronike; - shpjegojë elementet gjeografike të prezantuara në llojet e ndryshme të hartave gjeografike. 	<p>Leximi i atlasit digjital gjeografik</p> <p>Nocionet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atlasi digjital gjeografik - Elementet gjeografike të atlasit digjital (ku shfaqen 	<ul style="list-style-type: none"> - Shfrytëzojnë atlasin gjeografik si mjet për hulumtim. - Ushtrijnë leximin e atlasit digjital (elektronik). - Aktivitete në dyshe në pyetjen 	<ul style="list-style-type: none"> 5.1 njohë në atlas cilat janë hartat rajonale e cilat tematike; 5.2 krahasojë hartat politike me ato fizike-gjeografike; 5.3 shpjegojë karakteristikat klimatike në rajone të ndryshme.

		rajonet, shtetet, hartat fizike- gjeografike, politike dhe tematike për të gjitha kontinentet dhe shtetet).	e hulumtimit: Cilat janë rajone më shumë të zhvilluara dhe më pak të zhvilluara në botë?	5.4 analizojë në atlas të dhënat themelore për shtetet në botë.
--	--	--	--	--

Njësia modulare 2: KARAKTERISTIKAT RAJONALE DHE FIZIKE TË TOKËS (21 orë)				
Nr. rendor	Rezultatet nga të mësuarit	Përmbajtjet dhe nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Kriteret e vlerësimit *
1	<p>Nxënësi/nxënësja do të jetë i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - njohë pozitën gjeografike të kontinenteve dhe përshkruajë kufijtë natyrore të hartës; - ketë perceptim për madhësinë e kontinenteve të Tokës; - njohë dhe gjejë në hartën e botës format konkrete të degëzimit bregor dhe lokalizojë gadishujt, ishujt dhe gjiret më të mëdha. 	<p>Pozita gjeografike, kufijtë dhe degëzimi bregor i kontinenteve</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontinentet - Pozita gjeografike - Brigjet shkëmbore -Kufiri -Ishujt -Gjiret -Ngushticat -Kanalet 	<ul style="list-style-type: none"> - Mësimdhënësi me ndihmën e hartës gjeografike u ndihmon nxënësve të caktojnë pozitën gjeografike të kontinenteve dhe kufijtë e tyre. - Në hartën gjeografike i veçon dhe i emërton format e mëdha të degëzimit bregor. - Nxënësi në hartë sqaron për rëndësinë e formave konkrete të bregut botëror. - Përdorimi i njohurive të përvetësuar me ndihmën e hartave elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. përshkruajë në hartë pozitën gjeografike të kontinenteve dhe kufijtë natyror; 1.2. bëjë krahasimin e kontinenteve sipas madhësisë dhe vend-pozitës; 1.3. demonstrojë në hartë për format e mëdha të degëzimit bregor; 1.4. shpjegojë përhapjen e ndryshme bregore;
2	<ul style="list-style-type: none"> - ketë perceptim për kontrastet në relievin e tokës (malet vargore, ultësirat, depresionet, 	<p>Kontrastet e relievit të Tokës</p> <ul style="list-style-type: none"> -Male të reja vargore 	<ul style="list-style-type: none"> -Prezantim i video materialeve dhe fotografi si janë krijuar dhe si duken format më të rëndësishme 	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. demonstrojë në hartë për format më të rëndësishme të relievit në

	<p>hendeqeve tektonike);</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjejë në hartë format më të rëndësishme të relievit; - njoftohet me zonat ku ka aktivitete të shprehura vullkanike dhe sizmike dhe shkaqet për zhvendosjen e tyre; 	<ul style="list-style-type: none"> -Male të vjetra vargore -Ultësira -Depresione - Hendeqet tektonike - Vullkanizmi - Sizmizmi 	<p>të relievit, vullkanizmit dhe sizmizmit në botë.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i veçon dhe i emërton format më të mëdha të relievit. -Përpilimi i tabelës në të cilën do të radhiten format e ndryshme të relievit. - Përdorimi i njohurive të përvetësuar me ndihmën e hartave elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	<p>botë;</p> <p>2.2. bëjë dallim midis maleve të reja vargore me ato të vjetra dhe sqarojë si janë krijuar ato;</p> <p>2.3. shpjegojë ku shtrihet vargmalet;</p> <p>2.4. demonstrojë në hartë si janë krijuar depresionet;</p> <p>2.5. përshkruajë zonat me aktivitete të shprehur vullkanik dhe sizmik dhe të diskutojë për shkaqet e zhvendosjes së tyre.</p>
3	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë paraqitjet ekstreme klimatike të Tokës dhe diskutojë për ndikimin e tyre mbi jetën e njerëzve; -përshkruajë në hartë zonat e Tokës që janë goditur nga disa fenomene të caktuara ekstreme klimatike . 	<p>Fenomenet ekstreme klimatike të Tokës</p> <ul style="list-style-type: none"> - Thatësira - Valët e ftohta - Ciklonet tropikale - Monsunet - Tornado - El Ninjo 	<ul style="list-style-type: none"> -Demonstrim në hartë për zonat e Tokës që janë të goditura nga disa paraqitje të caktuara klimatike; -Analiza e hartës tematike ku janë paraqitur paraqitjet e ndryshme klimatike të Tokës. -Prezantim i videove dhe fotografive për ndikimin e këtyre fenomeneve në jetën e njerëzve. -Përdorimi i Google Earth. 	<p>3.1. shpjegojë paraqitjet ekstreme klimatike të Tokës dhe jep shembuj nga bota;</p> <p>3.2. diskutojë për ndikimin e tyre në jetën e njerëzve;</p> <p>3.3. demonstrojë në hartë për zonat e Tokës që janë të goditura nga disa paraqitje të caktuara klimatike.</p>
4	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë trupat më të mëdhenj ujor me ujë të ëmbël të Tokës dhe të diskutojë për shpërndarjen e tyre jo të 	<p>Përhapja jo e barabartë e ujit të ëmbël të tokës, problemet dhe perspektivat</p> <ul style="list-style-type: none"> -Uji sipërfaqësor 	<ul style="list-style-type: none"> - Demonstrim në hartë për trupat më të mëdhenj ujor me ujë të ëmbël të Tokës; -Analizë dhe diskutim të 	<p>4.1. demonstrojë në hartë për trupat më të mëdhenj ujor me ujë të ëmbël të Tokës;</p> <p>4.2. diskutojë për shpërndarjen e tyre</p>

	<p>barabartë;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuptojë zonat e Tokës që kanë mungesë të ujit të ëmbël dhe ujit të pastër për pije dhe të diskutojë për pasojat e asaj gjendje; -prezantojë masa dhe shembuj inovativë nga bota për tejkalimin e problemeve me ujitjen; 	<ul style="list-style-type: none"> -Uji nëntokësor -Akullnajat - Furnizimi me ujë -Akumulimet artificiale -Uria dhe sëmundjet - De kripëzimi 	<p>grafikëve për shpërndarjen e ujit të Tokës;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizë në hartën tematike për zonat e Tokës që kanë mungesë të ujit të ëmbël dhe të ujit të pastër për pije; - Prezantimi i videove dhe fotografive nga pasojat e mungesës së ujit për pijë; - Prezantim i masave dhe shembujve inovativë nga bota për tejkalimin e problemeve me ujitje. <p>www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>jo të barabartë;</p> <p>4.3. shpjegojë zonat e Tokës që kanë mungesë për ujë të ëmbël dhe të pastër për pije;</p> <p>4.4. diskutojë për pasojat e mungesës së ujit të ëmbël;</p> <p>4.5. theksojë masat dhe shembujt inovativë me shembuj nga bota për tejkalimin e problemeve me ujitjen.</p>
5	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë zonat e Tokës me dendësi të madhe të popullatës dhe aglomeracionet qytetit "megalopolis"; -diskutojë për anët pozitive dhe negative të jetës në megalopolis, para së gjithash për problemet komunale dhe ekologjike; -identifikojë shkaqet për mbipopullimin në një hapësirë të caktuar; -specifikojë në hartë megalopoliset e mëdha . 	<p>Mbipopullimi, problem i një numri të madh të vendeve në botë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mbipopullimi - Dendësia e popullimit - Megalopolisi - „Slum“ (zona të varfra të qytetit) - Zhvillimi jo i barabartë ekonomik - Problemet komunale dhe ekologjike 	<ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i identifikon aglomeracionet të qyteteve më të mëdha në botë. - Aktivitet me harta tematike nga dendësia e popullatës së Tokës, qytetet milionëshe dhe shpërndarja e "Slum" (zonave të varfra). - Diskuton për fotografi nga megalopoliset në botë, për problemin e mbipopullimit, paraqitjes së zonave të varfra, problemet komunale dhe ekologjike, por edhe për standardin jetësor dhe bën 	<p>5.1. demonstrojë hartë për zonat e Tokës me dendësi të madhe të popullatës dhe aglomeracionet e mëdha të qytetit "megalopolisi";</p> <p>5.2. diskutojë për anët pozitive dhe negative të jetës, para së gjithash për problemet komunale dhe ekologjike;</p> <p>5.3. shpjegojë arsyet e mbipopullimit në një zonë të caktuar.</p> <p>5.4. shpjegojë se në cilat shtete ka numër të madh të qyteteve milionëshe.</p>

			<p>krahasim. www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth.</p>	
6	<p>- përshkruajë në kartën gjeografike zonat e Tokës me ndotje më të madhe; - definojë shkaqet e ndotjes intensive, sidomos në vendet në zhvillim dhe vendet e pazhvilluara dhe pasojat negative; - diskutojë për masat që ndërmerren për reduktimin e secilit lloj të ndotjes.</p>	<p>Ndotja e mjedisit jetësor, problem akut i njerëzimit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ndotja e ajrit -Ndotja e ujërave -Smogu -Grimcat e suspenduara -Metalet e rënda -Objektet energjetike -Mbetjet komunale 	<p>- Aktivitet me harta tematike për përhapjen gjeografike të ndotjes në botë. - Prezantim i grafikëve për shkallën e ndotjes së ajrit nga qytete të ndryshme të botës dhe ndotja e ujit, si dhe krahasimi i shkallës së rritjet ekonomike dhe diskutim. - Prezantim i fotografive nga zonat e ndotura në botë dhe fotografi satelitore nga distribuimi zonal i ndotjes së ajrit. - Prezantim i fotografive dhe videove për masat inovative për reduktimin e çdo lloji të ndotjes.</p>	<p>6.1. demonstrojë në hartë gjeografike për zonat e Tokës me ndotje më të mëdha; 6.2. diskutojë për shkaqet e ndotjes intensive, sidomos në shtetet në zhvillim dhe në shtetet e pazhvilluara dhe pasojat negative; 6.3. diskutojë për masat që ndërmerren për reduktimin e çdo lloji të ndotjes; 6.4. shpjegojë ku ndotja e ajrit dhe ujit sot është më e madhe në Tokë.</p>
7	<p>- identifikojë zonat e Tokës me rezerva dhe prodhimtari më të madhe të burimeve energjetike; - diskutojë për varësinë e vendeve të botës nga burimet fosile energjetike dhe problemet me të cilat ballafaqohet njerëzimi nga përdorimi i asaj energjie; - mendojë dhe diskutojë për</p>	<p>Nevojat dhe problemet energjetike të Tokës</p> <ul style="list-style-type: none"> - Burimet fosile energjetike - Energjia elektrike -Energjensët alternativë - Ngrohja globale 	<p>- Aktivitet me harta tematike për zonat me rezerva më të mëdha të burimeve energjetike të Tokës; - Analizë e grafikëve për prodhimin dhe konsumimin e energjisëve të Tokës; - Prezantim i fotografive dhe hartave tematike për pasojat nga shfrytëzimi i lëndëve djegëse</p>	<p>7.1. demonstrojë në hartën e zonave të Tokës për rezervat dhe prodhimin e burimeve të ndryshme energjetike; 7.2. shpjegojë varësinë e vendeve në botë për burimet fosile energjetike dhe problemet me të cilat ballafaqohet njerëzimi nga shfrytëzimi i kësaj energjie;</p>

	shfrytëzimin e formave më efikase alternative të energjisë dhe shembuj inovativë nga bota.		fosile në botë; - Prezantim i shembujve inovativë nga bota për shfrytëzimin e formave alternative të energjisë.	7.3. diskutojë për shfrytëzimin e formave më efikase alternative të energjisë dhe shembujve inovativë nga bota.
8	- kuptojë procesin e globalizimit të shoqërisë në botë; - diskutojë për llojet e ndryshme të globalizimit dhe ndikimi i tyre në jetën e përgjithshme të Tokës; - veçojë pasojat pozitive dhe negative të globalizimit si proces.	Globalizimi si proces botëror - Zhvillimi i globalizimit si proces - Globalizimi ekonomik - Globalizimi kulturor - Globalizimi politik - Qarkullimi i njerëzve dhe informacioneve - Antiglobalizimi	-Analizë e hartave tematike dhe grafikëve për zhvillimin e globalizimit në botë; - Prezantim i fotografive dhe videove që e paraqesin globalizimin; -Analizë e grafikëve dhe fotografive që i potencojnë anët negative të globalizimit, antiglobalizimi.	8.1. shpjegojë procesin e globalizimit të shoqërisë në botë; 8.2. diskutojë për llojet e ndryshme të globalizimit dhe ndikimi i tyre në jetën e përgjithshme të Tokës; 8.3. veçojë pasojat pozitive dhe negative të globalizimit si proces;
9	Nxënësi do të jetë i aftë të: - identifikojë llojet më të zhvilluara të komunikacionit në botë, përparësitë dhe mangësitë e tyre; - përshkruajë hartën e korridoreve më të rëndësishme të komunikacionit; - kuptojë përfitimet e infrastrukturës së zhvilluar të komunikacionit në zhvillimin e	Komunikacioni në botë - Komunikacioni rrugor, hekurudhor, ujor, ajror dhe telekomunikativ - Korridoret e komunikacionit - Kanalet detare - Porti - Aeroporti - Interneti - Satelitët e navigacionit	-Aktivitet me hartë tematike për korridoret e komunikacionit në botë; - Analizë e fotografive nga infrastruktura e komunikacionit nëpër Tokë; - Analiza e grafikëve nga transportimi i udhëtarëve dhe mallrave përmes llojeve të ndryshme të komunikacionit. - Përdorimi i njohurive të përvetësuara me ndihmën e hartave elektronike mecece	9.1. diskutojë për llojet më të zhvilluara të komunikacionit në botë, përparësitë dhe mangësitë e tyre; 9.2. demonstrojë në hartë për korridoret më të rëndësishme të komunikacionit; 9.3. shpjegojë për përfitimet e infrastrukturës së zhvilluar të komunikacionit në zhvillimin e tregtisë dhe turizmit në botë.

	tregtisë dhe turizmit në botë.		www.purposegames.com dhe www.educaplay.com	
10	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë llojet e tregtisë; - diskutojë për zhvillimin e tregtisë në botë; - përcaktojë produktet dhe mallrat më të rëndësishëm me të cilat bëhet tregti; - diskutojë për shtetet në botë me shkëmbim më të madh tregtar. 	Tregtia në botë <ul style="list-style-type: none"> - Eksporti - Importi - Bilanci tregtar - Shkëmbimi tregtar 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivitet me harta tematike për shkëmbimin tregtar të shteteve të botës; - Analiza e grafikëve për vëllimin e shkëmbimit tregtar dhe bilancin tregtar të shteteve në botë; - Analizë e grafikëve për produktet dhe mallrat më të rëndësishme me të cilat tregtohet në botë. 	<ul style="list-style-type: none"> 10.1. shpjegojë llojet e tregtisë; 10.2. diskutojë për zhvillimin e tregtisë në botë; 10.3. prezantojë për produktet dhe mallrat më të rëndësishme me të cilat tregtohet; 10.4 diskutojë për shtetet në botë me shkëmbim më të madh tregtar.
11.	<ul style="list-style-type: none"> - përcaktojë llojet më të rëndësishme të turizmit në botë; -identifikojë rajonet dhe vendet më të mëdha turistike në botë; - diskutojë për vëllimin e lëvizjeve turistike. 	Turizmi në botë <ul style="list-style-type: none"> - Vendet dhe rajonet turistike - atraksionet turistike - Lëvizjet turistike 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizë e grafikëve dhe tabelave për vëllimin e qarkullimit turistik në shtete të botës; - Aktivitet me hartat tematike për atraksionet dhe vendet më të rëndësishme turistike në botë. - Përdorimi i njohurive të përvetësuar me ndihmën e hartave elektronike me www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> 11.1. shpjegojë llojet më të rëndësishme të turizmit në botë; 11.2. demonstrojë në hartë për rajonet dhe vendet më të mëdha turistike në botë; 11.3. mund të shpjegojë se cilat shtete janë me qarkullim më të madh turistik; 11.4. mund të shpjegojë për paraqitjen e lëvizjeve të caktuar turistike.

Njësia modulare 3: KARAKTERISTIKAT GJOGRAFIKE TË EVROPËS (18 orë)				
Nr. rendor	Rezultatet nga të mësuarit	Përmbajtjet dhe nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Kriteret e vlerësimit *
1	<p>Nxënësi/nxënësja do të jetë i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> -përvetësojë njohuri për pozitën gjeografike të kontinentit dhe i përshkruan kufijtë natyror të hartës; - perceptojë madhësinë e Evropës në krahasim me kontinentet tjera. - njohë dhe gjejë në hartën e Evropës format konkrete të degëzimit bregor dhe t'i lokalizojë: gadishujt, ishujt dhe gjiret më të mëdha; 	<p>Pozita gjeografike, kufijtë dhe degëzimi bregor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Evropa -Pozita gjeografike -Brigjet shkëmbore - Kufiri -Ishujt -Gadishujt -Detet -Gjiret -Ngushticat -Kanalet 	<p>Mësimdhënësi me ndihmën e hartës gjeografike u ndihmon nxënësve të caktojnë pozitën gjeografike të kontinentit dhe kufijtë e tij.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Në hartën gjeografike i veçon dhe i emërton format e mëdha të degëzimit bregor. - Nxënësi në hartë sqaron për rëndësinë e formave konkrete të bregut evropian. - Përdorimi i njohurive të përvetësuara me ndihmën e hartave elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. tregojë në hartë pozitën gjeografike të kontinentit dhe kufijtë natyror; 1.2. demonstrojë në hartë format më të mëdha të degëzimit bregor; 1.3. përshkruajë krijimin e deltave dhe rijaseve të rrjedhat më të mëdha lumore; 1.4. shpjegojë për krijimin e fyordeve.
2	<ul style="list-style-type: none"> -përvetësojë ide për krijimin e vargmalit të tipit alpin; - gjejë në hartë format më të rëndësishme të relievit; - njoftohet me zonat ku ka aktivitet të shprehur vullkanik dhe sizmik dhe shkaqet e shpërndarjes së tyre. 	<p>Karakteristika të relievit</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vargmalet -Vargmalet gromade -Ultësirat -Depresioni -Vullkanizmi -Sizmizmi 	<ul style="list-style-type: none"> -Prezantim i video materialeve dhe fotografi si janë krijuar dhe si duken format më të rëndësishme të relievit, vullkanizmit dhe sizmizmit në Evropë. - Në hartën gjeografike i veçon dhe i emërton format më të mëdha të relievit. 	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. demonstrojë në hartë për format më të rëndësishme të relievit në Evropë; 2.2. dallojë malet e reja dhe të vjetra në Evropë dhe të shpjegojë për krijimin e tyre; 2.3. përshkruajë zonat në Evropë me

	-shpjegojë paraqitjet pas-vullkanike;		-Përpilimi i tabelës në të cilën do të radhiten format e ndryshme të relievit. - Përdorimi i njohurive të përvetësuara me ndihmën e hartave elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth.	aktivitet të shprehur vullkanik dhe sizmik. 2.4. diskutojë për arsyet e zhvendosjes së tyre; 2.5. shpjegojë në cilat pjesë të Evropës ka më shumë aktivitet sizmik.
3	- vjen në përfundim për ndikimin e rrymave detare dhe të relievit si faktorë që e formojnë klimën e kontinentit; - veçojë vendet me temperatura më të larta dhe më të ulëta, sasi më të vogla dhe më të mëdha të të reshurave; - njoftohet me karakteristikat e llojeve të ndryshme klimatike-vegjetative të kontinentit; - demonstrojë në hartë ku shtrihen llojet më të rëndësishme klimatike; - bëjë ndërlidhjen llojeve klimatike me florën dhe faunën që është e pranishme në to;	Klima dhe vegjetacioni -Rima e Golfit -Llojet klimatike -Tundra -Tajga - Stepa - Radhitja vertikale e vegjetacionit - Kafshët specifike për Evropën	Demonstrim në hartë për faktorët e ndryshëm klimatik. -Analizë e hartës tematike ku janë prezantuar elementet dhe paraqitjet e ndryshme klimatike. - Përpilimi i tabelës në të cilën nga njëra anë do të prezantohen llojet e ndryshme klimatike-vegjetative e nga ana tjetër karakteristikat e tyre, ku shtrihen dhe bota e gjallë në to. - Analizë e hartave tematike ku janë paraqitur llojet klimatike-vegjetative. - Prezantim i videove dhe fotografive për botën e gjallë në Evropë. - Përdorimi i njohurive të përvetësuara me ndihmën e kuizeve elektronike	3.1. shpjegojë për faktorët klimatikë që e formojnë klimën e kontinentit; 3.2. demonstrojë elementet më të rëndësishme klimatike; 3.3. dallojë llojet klimatike-vegjetative dhe të demonstrojë shtrirjen e hartës gjeografike; 3.4. shpjegojë për llojet klimatike dhe shpërndarja e tyre territoriale; 3.5. përshkruajë llojet specifike të florës dhe faunës; 3.6. diskutojë për praninë e florës dhe faunës së ndryshme në Evropë.

			www.purposegames.com dhe www.educaplay.com	
4	<ul style="list-style-type: none"> - perceptojë pellgjet e ndryshme në Evropë dhe tregon për objektet më të mëdha hidrografike që i takojnë; - diskutojë për resurset ujore të kontinentit, prej çfarë varen ato dhe cila është rëndësia e tyre. - shpjegojë për lumenjtë dhe liqenet më të mëdha në Evropë. 	Hidrografia <ul style="list-style-type: none"> - Pellgjet - Lumenjtë - Liqenet - Furnizimi me ujë 	<ul style="list-style-type: none"> - Njohja dhe emërtimi i objekteve më të rëndësishme hidrografike në hartën gjeografike. - Diskutim për resurset ujore të kontinentit, prej çfarë varen ato dhe cila është rëndësia e tyre (krahasim i vendeve të Evropës Veriore dhe Jugore) - Përdorimi i njohurive të përvetësuar me ndihmën e hartave elektronike me www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	<p>4.1. bëjë dallim mes pellgjeve lumore në Evropë dhe të demonstrojë në hartë për objektet më të mëdha hidrografike;</p> <p>4.2. diskutojë për resurset ujore të kontinentit dhe për rëndësinë e tyre për botën e gjallë;</p> <p>4.3. shpjegojë se cilat lumenj janë lundruar dhe kanë potencial të madh ujor.</p>
5	<ul style="list-style-type: none"> - njoftohet me karakteristikat e përgjithshme të popullsisë në Evropë; - përshkruajë grupet gjuhësore dhe përhapja e tyre në hapësirën e Evropës; - identifikojë aglomeracionet më të mëdha të qytetit në Evropë dhe të diskutojnë për problemet dhe perspektivat e tyre; 	Popullsia dhe lagjet <ul style="list-style-type: none"> -Lëvizjet e numrave -Shtimi natyror -Dendësia e popullsisë -Algomeracionet të qyteteve 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivitet me harta tematike për shtimet natyrore dhe dendësia e popullatës së Evropës dhe analiza e rezultateve. - Aktivitet me grafikë për lëvizjen e numrit të madh të popullsisë dhe raporti midis natalitetit dhe mortalitetit (në të kaluarën, tani dhe në të ardhmen). - Në hartën gjeografike i identifikon aglomeracionet më të mëdha qytetare në Evropë. - Diskuton për zona të ndryshme 	<p>5.1. diskutojë për lëvizjet e numrave të popullsisë në Evropë, shtimet natyrore, dendësinë e popullsisë, popujt dhe racat;</p> <p>5.2. demonstrojë në hartë për zonat me dendësi më të madhe dhe më të vogël të popullsisë;</p> <p>5.3. sqarojë në hartë për aglomeracionet më të mëdha në Evropë;</p> <p>5.4. përshkruajë shkaqet për lindjen</p>

			<p>të Evropës për problemet që ndërlidhen me banimin dhe mjedisin jetësor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përdorimi i njohurive të përvetësuara me ndihmën e hartave elektronike me www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	(krijimin) e shteteve të mëdha në Evropë.
6.	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë xehet dhe burimet më të rëndësishme me të cilat disponon Evropa; - njoftohet me përhapjen dhe rëndësinë e pasurive xeherore të Evropës; - perceptojë shpërndarjen jo të barabartë të burimeve energjetike të kontinentit; - perceptojë tranzicionin e shoqërive në Evropë në llojet alternative të energjisë dhe përdorimit të tyre gjithnjë më të madh. 	<p>Pasuritë e minierave dhe burimet energjetike</p> <ul style="list-style-type: none"> -resurset metalike dhe jometalike - qymyri, nafta dhe gazi tokësor -hidroenergji -energji atomike -llojet alternative të energjisë 	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza e hartave tematike për zonat (shtetet) e pasura me pasuri të caktuara xeherore dhe burime energjetike. - Prezantimi i videoeve dhe fotografive ku përmes përdorimit të pasurive natyrore në mënyrë të dukshme ka ndryshuar peizazhi gjeografik. - Analiza e grafikëve për përdorimin e rritur të llojeve të energjisë alternative në Evropë dhe vendet lidere që i shfrytëzojnë ato; www.purposegames.com dhe www.educaplay.com 	<p>6.1. sqarojë xehet dhe burimet më të rëndësishme me të cilat disponon Evropa;</p> <p>6.2. demonstrojë në hartë për shpërndarjen dhe rëndësinë e pasurive xeherore të Evropës;</p> <p>6.3. diskutojë për shpërndarjen jo të barabartë të burimeve energjetike në kontinentit;</p> <p>6.4. diskutojë për llojet alternative të energjisë dhe përdorimin e tyre gjithnjë më të madh.</p>
7	<ul style="list-style-type: none"> - përcaktojë faktorët gjeografikë për zhvillimin e ekonomisë, si kusht për zhvillimin rajonal jo të barabartë të kontinentit; 	<p>Karakteristikat ekonomike të Evropës</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prodhimi bruto i vendit 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizë për ndikimin e faktorëve gjeografikë në shpërndarjen e degëve ekonomike; - Analizë e hartave tematike 	<p>7.1. sqarojë faktorët gjeografikë për zhvillimin e ekonomisë;</p> <p>7.2. diskutojë për zhvillimin jo të</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - klasifikojë degët më të zhvilluara ekonomike dhe shpërndarja e tyre në Evropës; 	<ul style="list-style-type: none"> - Koeficienti i Xhinievit - Faktorët për zhvillimin e ekonomisë - Degët e ekonomisë 	<p>lidhur me PBV dhe Koeficientit të Xhinievit të ndryshëm të shteteve të Evropës;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analizë e grafikëve për rritjen ekonomike të shteteve të Evropës. 	<p>barabartë rajonal të kontinentit;</p> <p>7.3. klasifikojë degët më të zhvilluara ekonomike dhe shpërndarjen e tyre hapësinore në Evropë;</p>
8	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë llojet më të zhvilluara të komunikacionit në Evropës, përparësitë dhe mangësitë e tyre; - tregojë në hartë korridoret më të rëndësishme të komunikacionit; - kuptojë përfitimet nga struktura e zhvilluar e komunikacionit në zhvillimin e tregtisë dhe turizmit në Evropë. 	<p>Komunikacioni në Evropë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komunikacioni rrugor, hekurudhor, ujor, ajror dhe tekeldomunikativ - Korridoret e komunikacionit - kanalet lundruese - Porti - Aeroporti - Interneti - Satelitët e navigacionit 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivitet më harta tematike për korridoret e komunikacionit në Evropës; - Analizë e fotografive nga infrastruktura e komunikacionit nëpër Evropë; - Analizë e grafikëve nga transportimi i udhëtarëve dhe mallrave përmes llojeve të ndryshme të komunikacionit. <p>Përdorimi i njohurive të përvetësuara me ndihmën e hartave elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>	<p>8.1. diskutojë për llojet më të zhvilluara të komunikacionit në kontinent, përparësitë dhe mangësitë e tyre;</p> <p>8.2. demonstrojë në hartë për korridoret më të rëndësishme të komunikacionit;</p> <p>8.3. sqarojë për përfitimet nga infrastruktura e zhvilluar e komunikacionit mbi zhvillimin e tregtisë dhe turizmit në shtetet evropiane .</p>
9	<ul style="list-style-type: none"> - identifikojë llojet e tregtisë; - diskutojë për zhvillimin e tregtisë së kontinentit të Evropës; - përcaktojë produktet dhe mallrat më të rëndësishme me të cilat tregtohet; -diskutojë për shtetet e Evropës 	<p>Tregtia në Evropë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eksporti - Importi - Bilanci tregtar - Shkëmbimi tregtar 	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivitet me harta tematike për shkëmbimin tregtar të shteteve të Evropës; - Analizë e grafikëve për vëllimin e shkëmbimit tregtar dhe bilancin tregtar të shteteve të Evropës; - Analizë e grafikëve për produktet dhe mallrat me të cilat 	<p>9.1. sqarojë llojet e tregtisë;</p> <p>9.2. diskutojë për zhvillimin e tregtisë në kontinentin e Evropës;</p> <p>9.3. prezantojë për produktet dhe mallrat më të rëndësishme me të cilat tregtohet;</p> <p>9.4. diskutojë për shtetet e Evropës</p>

	më shkëmbim më të madh tregtar.		tregtohet.	me shkëmbim më të madh tregtar;
10	<ul style="list-style-type: none"> - përcaktojë llojet më të rëndësishme të turizmit në Evropë; - identifikojë rajonet dhe vendet më të mëdha turistike në Evropë; - diskutojë për vëllimin e qarkullimeve më të mëdha turistike. 	<p>Turizmi në Evropë</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vende dhe rajone turistike - Atraksione turistike - Lëvizje turistike 	<ul style="list-style-type: none"> - Analizë e grafikëve dhe tabelave për vëllimin e lëvizjeve turistike në shtetet e Evropës; - Aktivitet me hartat tematike për vendet dhe atraksionet më të rëndësishme turistike në Evropë. - Përdorimi i njohurive të përvetësuar me ndihmën e hartave elektronike mecece www.purposegames.com dhe www.educaplay.com -Përdorimi i Google Earth. 	<ul style="list-style-type: none"> 10.1. sqarojë për llojet më të rëndësishme të turizmit në Evropë; 10.2. demonstrojë në hartë për rajonet dhe vendet më të mëdha turistike në Evropë; 10.3. diskutojë për vëllimin e lëvizjeve turistike; 10.4. sqarojë për zhvillimin e turizmit si shtytës i shumë degëve ekonomike.

Njësia modulare 4: KARAKTERISTIKAT GJEOGRAFIKE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT (18 orë)				
Nr. rendor	Rezultatet nga të mësuarit	Përmbajtjet dhe nocionet	Aktivitetet dhe metodat	Kriteret e vlerësimit *
1	<p>Nxënësi/nxënësja do të jetë i/e aftë të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - njohë pozitën gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut në Gadishullin Ballkanik dhe Evropë; - përshkruajë dhe shpjegojë vijën kufitare të Republikës së Maqedonisë së Veriut; - dija sa është sipërfaqja e Republikës së Maqedonisë së Veriut; 	<p>Pozita gjeografike, kufijtë dhe madhësia e Republikës së Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozita gjeografike - Kufiri - Vija kufitare - Kalimi kufitar 	<ul style="list-style-type: none"> - Mësimdhënësi shpjegon për vijën kufitare - TIK prezantim për pozitën e Republikës së Maqedonisë së Veriut (Google Map, Google Earth) - Bashkëbisedim rreth kufijve të Republikës së Maqedonisë me shtetet fqinje 	<p>Nxënësi/nxënësja mund të:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. njohë vend-pozitën e Republikës së Maqedonisë së Veriut në Gadishullin Ballkanik dhe në Evropë; 1.2. tregojë kufijtë e Republikës së Maqedonisë së Veriut me shtetet fqinje; 1.3. shpjegojë në hartën gjeografike pozitën e Republikës së Maqedonisë së Veriut; 1.4. vlerësojë rëndësinë e pozitës gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut në Gadishullin Ballkanik dhe Evropë.
2	<ul style="list-style-type: none"> - njohë dhe identifikojë malet dhe luginat në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - përshkruajë dhe shpjegojë strukturën e relievit të Republikës së Maqedonisë së Veriut; -njohë strukturat e ndryshme të relievit në hartën gjeografike; - diskutojë për llojet e ndryshme të relievit në Republikën e Maqedonisë 	<p>Relievi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tektonika - Mali - Lugina - Fusha - Gryka - Tërmetet - Reliev akullnajor - Relievi gëlqeror 	<ul style="list-style-type: none"> - Leximi i hartës gjeografike për strukturën e relievit - Video prezantime mbi temën - Diskutim për faktorët që ndikojnë në formimin e relievit - Ushtrim në Google Earth mbi relievin e Republikës së Maqedonisë së Veriut 	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. identifikojë relievin sipas ngjyrës së hartës gjeografike; 2.2. numërojë vargmalet e vjetra gramade dhe vargmalet e reja; 2.3. shpjegojë për relievin e Republikës së Maqedonisë së Veriut; 2.4. bëjë plan për grupet e luginave dhe maleve; 2.5. gjejë dhe shpjegojë për malet, luginat, dhe grykat në hartën

	së Veriut;	<ul style="list-style-type: none"> - Relievi i liqeneve - Relievi i lumenjve 		gjeografike.
3	<ul style="list-style-type: none"> - njohë faktorët më të rëndësishëm klimatik në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - shpjegojë për elementet dhe paraqitjet meteorologjike; - dallojë llojet klimatike të hapësirës së Republikës së Maqedonisë së Veriut. 	Karakteristikat klimatike të Republikës së Maqedonisë së Veriut <ul style="list-style-type: none"> - Klima - Klimatologjia - Koha - Stacioni meteorologjik - Temperatura e ajrit - Termometri - barometri - Matësi i reshjeve 	<ul style="list-style-type: none"> - Mësimdhënësi shpjegon me ndihmën e hartës fizike faktorët, elementet dhe llojet klimatike në Republikën e Maqedonisë së Veriut. - Vizitë në stacionin meteorologjik. - Përpilimi i prezantimeve për llojet klimatike në Republikën e Maqedonisë Ushtrim në ueb faqen Foreca.com 	<ul style="list-style-type: none"> 3.1. dallojë llojet klimatike në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 3.2. njohë paraqitjet dhe elementet meteorologjike; 3.3. shpjegojë dhe diskutojë për elementet meteorologjike në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 3.4. demonstrojë në hartën gjeografike për shtrirjen e llojeve klimatike; 3.5. klasifikojë llojet klimatike në Republikën e Maqedonisë së Veriut.
4	<ul style="list-style-type: none"> - shpjegojë për krijimin dhe rëndësinë e ujërave nëntokësore dhe burimeve në Republikën e Maqedonisë së Veriut; -dijë të njohë në hartë lumenjtë dhe liqenet më të mëdha; - përshkruajë karakteristikat e tyre kryesore fizike; - Dijë të shpjegojë për rëndësinë ekonomike të lumenjve dhe liqeneve në Republikën e Maqedonisë së Veriut. 	Hidrografia në Republikën e Maqedonisë së Veriut <ul style="list-style-type: none"> - Burimi - Curra - Pellgjet ujëmbledhëse - Dega lumore - Derdhja lumore - Regjimi lumor - Niveli i ujit - Lumë nëntokësor 	<ul style="list-style-type: none"> - Shfrytëzimi i hartës fizike të Republikës së Maqedonisë së Veriut për shpërndarjen e rrjetit të hidrografisë - Ushtrim në hartë memece për shënimin e lumenjve dhe liqeneve - Diskutim interaktiv me nxënësit për tri liqenet luginore në Republikën e Maqedonisë së Veriut 	<ul style="list-style-type: none"> 4.1. njohë zonat e pellgjeve ujëmbledhëse të Republikës së Maqedonisë së Veriut; 4.2. tregojë në hartë lumenjtë dhe liqenet; 4.3. shpjegojë dhe demonstrojë në hartën gjeografike për lumenjtë dhe liqenet; 4.4. shfrytëzojë hartën gjeografike për shpjegimin e lumenjve dhe liqeneve; 4.5. klasifikojë lumenjtë dhe pellgjet përmbledhëse dhe t'i krahasojë liqenet sipas krijimit dhe madhësisë

				së tyre.
5	<ul style="list-style-type: none"> - njohë faktorët natyrorë për përhapjen territoriale të botës bimore dhe shtazore në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - shpjegojë se në cilën zonë të Republikës së Maqedonisë së Veriut janë të shpërndara lloje të caktuara të florës dhe faunës; -dijë të përshkruajë rëndësinë ekonomike të florës dhe faunës në Republikën e Maqedonisë së Veriut. 	<p>Bota bimore dhe shtazore në Republikën e Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flora - Fauna - Parqet nacionale - Llojet endemike 	<ul style="list-style-type: none"> - Bisedë me nxënësit për llojet e bashkësive bimore dhe shtazore dhe shpërndarja e tyre territoriale - Shfrytëzimi i TIK për shqyrtimin e fotografive nga parqet nacionale në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe llojet endemike të florës dhe faunës. 	<ul style="list-style-type: none"> 5.1. njohë bimët dhe shtazët në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 5.2. dijë të bëjë dallim bimët dhe shtazët sipas llojeve në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 5.3. shpjegojë për përfaqësimin e botës bimore dhe shtazore; 5.4. vlerësojë rëndësinë e botës bimore dhe shtazore; 5.5. dallojë dhe klasifikojë botën bimore dhe shtazore.
6	<ul style="list-style-type: none"> - diskutojë për lëvizjet e shumta të popullsisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - dijë t'i përshkruajë karakteristikat themelore demografike të popullsisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - shpjegojë për strukturat e ndryshme të popullsisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - dijë të përshkruajë dhe shpjegojë për migracionin e popullsisë në hapësirën e Republikës së Maqedonisë së Veriut. 	<p>Popullsia dhe lagjet në Republikën e Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lëvizjet e shumta të popullsisë - Shtimi natyror - Struktura e popullsisë - Bashkësitë etnike - Lagjja urbane - Lagjja rurale - Qendra administrative 	<ul style="list-style-type: none"> - Mësimdhënësi shpjegon për karakteristikat demografike të popullsisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut -Diskutim interaktiv për numrin dhe strukturën e popullsisë si dhe për llojllojshmërinë gjuhësore dhe fetare - Përdorimi i Google Earth për lokalizimin e lagjeve më të mëdha në Republikën e Maqedonisë së Veriut - hulumtim i dallimeve në funksionet dhe fizionomisë ndërmjet lagjeve të fshatit dhe të qytetit 	<ul style="list-style-type: none"> 6.1. identifikojë lëvizjet e shumta të popullsisë; 6.2. emërtojë strukturën e vjetërsisë dhe strukturën etnike të popullsisë dhe numëron llojet e lagjeve; 6.3. diskutojë për dendësinë e pabarabartë të popullsisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe të shprehet me fjalë të veta për migracionet e brendshme dhe të jashtme; 6.4. demonstrojë në hartën gjeografike për dendësinë dhe shtimin natyror në rajone të caktuara të Republikës së Maqedonisë së Veriut; 6.5. analizojë për dendësinë e

				pabarabartë të popullsisë dhe t'i klasifikojë qytetet sipas numrit të banorëve.
7	<ul style="list-style-type: none"> - përshkruajë degët bujqësore dhe përhapja e tyre në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - vlerësojë rëndësinë ekonomike të secilës degë ekonomike; - shpjegojë për faktorët natyrorë të degëve të ndara ekonomike në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - diskutojë për rolin e veprimtarive primare në zhvillimin e shtetit; 	<p>Bujqësia dhe degët e bujqësisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - agrikulturat (e drithërave, kopshtare, industriale dhe furazhe) - Kopshtaria - Vreshtaria - Rajonet me vreshta - Degët e blegtorisë - Pylltaria - Gjuetia - Peshkimi 	<ul style="list-style-type: none"> - Shfrytëzimi i hartës fizike të Republikës së Maqedonisë së Veriut për lokalizimin e rajoneve më të mëdha bujqësore - Diskutim interaktiv me nxënësit për ndikimin e faktorëve natyrorë në zhvillimin e degëve bujqësore - Përdorimi i hartës ekonomike për lokalizimin e rajoneve prodhuese të kulturave kryesore bujqësore në Republikën e Maqedonisë së Veriut 	<ul style="list-style-type: none"> 7.1. numërojë degët bujqësore në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 7.2. identifikojë në hartën gjeografike rajonet bujqësore; 7.3. demonstrojë dhe shpjegojë për shpërndarjen gjeografike të disa degëve të caktuara bujqësore në Republikën e Maqedonisë së Veriut.
8	<ul style="list-style-type: none"> - tregojë në hartën gjeografike minierat dhe hidrocentralet në Republikën e Maqedonisë së Veriut; - njohë dhe identifikojë burimet alternative të energjisë; - diskutojë për kapacitetet më të rëndësishme industriale dhe të njëjtat t'i lokalizojë në hartën gjeografike; 	<p>Burimet energjetike dhe pasuria e minierave në Republikën e Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Burimet energjetike - Pasuria xeherore - Hidroenergjin - Termoenergjin - Energjin solare - Qymyri/linjiti - Lëndët djegëse fosile - Metalet - Jometalet 	<ul style="list-style-type: none"> - Përdorimi i hartës gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut për lokalizimin e vendeve me miniera dhe burimeve energjetike - Ushtrim me Google Earth për identifikimin e minierave dhe hidrocentraleve në Republikën e Maqedonisë së Veriut 	<ul style="list-style-type: none"> 8.1. njohë potencialin e hidrocentraleve të Republikës së Maqedonisë së Veriut; 8.2. numërojë vendet me qymyr dhe lloje tjera të energjisë; 8.3. shfrytëzojë grafikë për kapacitetet prodhuese industriale në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 8.4. gjejë vendet me qymyr në hartën gjeografike dhe të krijojë pasqyrë të qartë për zhvillimin e disa degëve ekonomike.

9	<ul style="list-style-type: none"> - dijë të njohë dhe të përshkruajë se cilat degë industriale i takojnë industrisë bazike dhe cilat industrisë së konsumit më të gjerë; - diskutojë për kapacitetet më të rëndësishme industriale dhe të njëjtat t'i lokalizojë në hartën gjeografike të Republikës së Maqedonisë së Veriut; -dijë t'i shpjegojë prodhimet e ndryshme industriale. 	<p>Industria në Republikën e Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Industria e rëndë - Industria për konsum të gjerë -Industria e makinerisë a - Industria kimike - Industria e lehtë kimike - Industria e përpunimit 	<ul style="list-style-type: none"> - Arsimtari shpjegon me ndihmë të hartës ekonomike të Republikës së Maqedonisë së Veriut për prodhimin industrial - Shpjegon për parimet dhe ndarjen e industrisë dhe degëve industriale - Ushtron me nxënësit edhe përpilimin e hartës industriale për prodhimin momental industrial në Republikën e Maqedonisë së Veriut 	<ul style="list-style-type: none"> 9.1. emërtojë ndarjen e industrisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 9.2. numërojë llojet e degëve industriale; 9.3. shpjegojë dhe demonstrojë për degët industriale në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 9.4 përdorë grafik për kapacitetet prodhuese industriale në Republikën e Maqedonisë së Veriut.
10	<ul style="list-style-type: none"> - tregojë akset kryesore në Republikës e Maqedonisë së Veriut - dijë tiparet e degëve të komunikacionit; - dijë të sqarojë se cilat produkte i importojmë e cilat i eksportojmë; - klasifikojë vendet turistike të hartës turistike të Republikës së Maqedonisë së Veriut; 	<p>Veprimtaritë e shërbimit (komunikacioni, tregtia dhe turizmi) në Republikën e Maqedonisë së Veriut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Degët e komunikacionit - Infrastruktura e komunikacionit - Rrjeti i komunikacionit - Tregtia e brendshme - Tregtia e jashtme - Lokalitetet turistike - Harta turistike 	<ul style="list-style-type: none"> - Përdorimi i hartës së komunikacionit të Republikës së Maqedonisë së Veriut për shpërndarjen e rrjetit të komunikacionit; - Shfrytëzimi i regjistrit ekonomik ose të dhëna tjera për shkëmbimin tregtar të Republikës së Maqedonisë së Veriut; - Përdorimi i TIK për qendrat më të njohura turistike të Republikës së Maqedonisë së Veriut. 	<ul style="list-style-type: none"> 10.1. identifikojë llojet e komunikacionit dhe tregtisë në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 10.2. emërtojë vendet turistike dhe qarkullimin turistik; 10.4. shpjegojë për rrjetin e komunikacionit në Republikën e Maqedonisë së Veriut; 10.5. konstatojë për rëndësinë ekonomike të tregtisë dhe turizmit në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Vlerësimi i arritjeve të nxënësve	<p>Ndjekja dhe vlerësimi i arritjeve të nxënësve gjatë vitit duhet të bëhet në mënyrë të planifikuar, sistematike dhe të vazhdueshme.</p> <p>Për kontrollimin e arritjeve të nxënësve aplikohen dy forma të vlerësimit: vlerësimi i nxënësve nga mësimitdhënësi dhe vlerësimi personal (vetëvlerësimi).</p> <p>Për kontrollin rezultateve të arritura nga të mësuarit do të përdoren këto qasje: kontrollimi i njohurive gojore, testet, vlerësimi i aftësisë praktik të nxënësve gjatë kryerjes së ushtrimeve, operacionet praktike dhe detyrat e punës, pjesëmarrja aktive në mësim, projektet në grupe/individuale, bisedat ose prezantimi mbi një temë të caktuar, kontrollimi me shkrim, demonstrimi, vlerësimi në grup, portofoli dhe provimet tradicionale dhe të ngjashme. Rekomandohet zbatimi i kontrollimit elektronik të nxënësve duke përpiluar harta memece dhe kuize interaktive në www.purposegames.com dhe www.educaplay.com</p>
Literatura dhe burimet e tjera	<p>Teksti shkollor dhe doracakë të miratuara nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës dhe burime të tjera të mësimin.</p>
Fillimi i zbatimit të programit mësimor	<p>Viti shkollor 2019/2020</p>
Institucioni/ Bartësi i programit	<p>Byroja për Zhvillimin e Arsimit (BZHA)</p>
Потпис и датум на донесување на наставната програма	<p>бр. 13-4390/16 6.11.2019 година</p> <p style="text-align: right;">МИНИСТЕР, с.р. Dr. Arbër Ademi</p> <hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/>
Датум на ревизија	